

Arkiv Nyt

Nyt fra Vinderup Egnshistoriske Arkiv

Nr. 2

September

2001

Fra Tang Kristensens samlinger

Side 4

Folkemindesamleren Evald Tang Kristensen udgav for 100 år siden sine samlinger med folketro og sagn fra Jylland. Vi har fået foræret en samling af dem og bringer nogle sagn her fra egnen.

Stine Klokhus og Per Spillemand

Side 7

En historie fra Sevel sogn

Helene Vestergårds erindringer

Side 8

Barndom og ungdom for 100 år siden

Posthistorien i Vinderup

Side 14

I anledningen af Turistforeningens 'overtagelse' af postvæsenet i Vinderup fortælles dets historie indtil nu.

Ole Melkiorsen (Uglkjær)

Side 16

En af Tang Kristensens meddelere

Vinderup

Egnshistoriske Arkiv

Vinjes Torv 1, 7830 Vinderup
www.lokalarkiver.dk/vinderup

Mandag 19 - 21, Onsdag 14 - 16, Fredag 10 - 16

Bestyrelsen

Formand

Gunnar Hallum, Søvejen 24, Herrup Tlf. 97 45 22 27

Næstformand

Christian Vestergaard, Sevelvej 38, Vinderup Tlf. 97 44 10 63

Kasserer

Hans Peter Christensen, Østparken 10, Ejning Tlf. 97 44 62 78

Sekretær

Mette Kristensen, Mosevej 36, Vinderup Tlf. 97 44 17 45

Søren Møller, Pilevang 1, Sevel Tlf. 97 44 84 41

Daniel Kristensen, Nautrupvej 18, Sevel Tlf. 97 44 80 57

Kurt Guldbæk, Hasselholtvej 4, Vinderup Tlf. 97 44 21 54

Faste udvalg

Arkivudvalg

Fmd. Kurt Guldbæk, Hasselholtvej 4, Vinderup Tlf. 97 44 21 54

Mette Kristensen, Mosevej 36, Vinderup Tlf. 97 44 17 45

Hans Peter Christensen, Østparken 10, Ejning Tlf. 97 44 62 78

Gunnar Hallum, Søvejen 24, Herrup Tlf. 97 45 22 27

Mødeudvalg

Fmd. Søren Møller, Pilevang 1, Sevel Tlf. 97 44 84 41

Daniel Kristensen, Nautrupvej 18, Sevel Tlf. 97 44 80 57

Christian Vestergaard, Sevelvej 38, Vinderup Tlf. 97 44 10 63

Hans Peter Christensen, Østparken 10, Ejning Tlf. 97 44 62 78

Daglig leder

Bodil Møller, Pilevang 1, Sevel Tlf. 97 44 84 41

Arkiv Nyt

Udgives af Vinderup Egnshistoriske Forening, Vinjes Torv 1, Tlf. 97 44 29 98

Redaktør: Kurt Guldbæk, Hasselholtvej 4 Tlf. 97 44 21 54

Alle bidrag til bladet sendes til ovennævnte eller Arkivet.

Til medlemmerne

Sommeren går på hæld og endnu engang har vi oplevet, at Arkivet i ferietiden får besøg fra nær og fjern. Til gengæld kan de besøgende så fortælle, at man i sommerferien adskillige steder finder et lukket lokalarkiv. Vi vil forsøge også i fremtiden at bibeholde de normale åbningstider i ferietiden.

I foråret lykkedes det at få de lokale teaterfolk fra "Teatret Om" til at lave en udstilling på Arkivet. I billeder og tekst får man et indtryk af teatrets forestillinger her og ude i verden. Endnu kan denne udstilling ses sammen med vor egen lokalhistoriske udstilling, der står indtil omkr. 1. dec. d. å.

I november afholdes i hele norden "Arkivernes dag". Her på Arkivet vil vi indbyde interesserede til at se hvad der foregår og kan opleves på et lokalhistorisk arkiv. Denne begivenhed vil dog i nogen grad overskygges af den næste, idet Egnshistorisk Arkiv i Vinderup kan fejre 25 årsjubileum i december.

Begivenheden markeres med en bogudgivelse, idet et udvalg har arbejdet intens hele sommeren med dette projekt. Om alt går vel, skulle bogen være på gaden til 1.dec. - og altså være en oplagt julegaveide.

Medlemskaren i Egnshistorisk Forening, udgøres for en del af "den ældre generation". Jævnlig oplever vi, at trofaste og hjælpsomme medlemmer ikke mere er iblandt os. "Naturlig afgang" må vi registrere, og bøje os for de kendsgerninger, der ikke kan ændres, - og derefter forsøge at komme videre.

Alligevel rørte det os mere end sædvanligt, da meddelelsen om Jørgen Frederiksens død nåede os i foråret 2001. Hans indsats gennem mere end 25 år for og på Arkivet i Vinderup har sat sig mange spor, og det var med fuld ret, da han for år tilbage blev udnævnt til æresmedlem af Vinderup Egnshistoriske Forening. For undertegnede var det en oplevelse, gennem et kvart arhundrede, sammen med Jørgen Frederiksen at "trække på samme hammel" i arbejdet for at skabe forståelse og kendskab til Vinderup-egnens natur og historie. Vi vil mindes ham med tak.

Gunnar Hallum, august 2001.

Fra Tang Kristensens samlinger

Kristi Himmelfartsdag var Søren og jeg på Arkivet, vi arbejdede på den nye udstilling. Da døren stod åben kom en mand og spurgte, om han måtte se sig om. Det fik han selvfølgelig lov til, og vi fik en lille snak med ham bagefter. Han fortalte, at han blev meget imponeret af vores bogsamling, som jo også er meget usædvanligt for et arkiv af vores størrelse. Han fik et Arkiv Nyt med hjem til Tranbjerg og via Internettet gik han senere på vores hjemmeside, hvor der også er meget at hente (22 MB). Senere sendte han en mail, hvori han meddelte os at han gerne ville forærer os nogle bøger, hvis vi var interesseret. Og da vi altid er glade for at modtage bøger, sagde vi straks ja tak.

For nyligt var han så på besøg igen og forærede os 7 bind af Evald Tang Kristensen, nemlig det store sagnværk, "Danske Sagn" udgivet 1892-1901, ca. 3500 sider med over 14000 optegnelser af danske sagn, som de har lydt i folkemunde, udelukkende efter utrykte kilder, samlede og tildels optegnede af Evald Tang Kristensen. Virkeligt en skat for arkivet.

Det havde det resultat, at jeg begyndte at undersøge hvem han egentligt var, denne Tang Kristensen. Jeg vidste godt at han var en af vores store folkemindesamlere, men for at få mere at vide gik jeg så på jagt i Arkivet, hvor vi har nogle af hans mange bøger.

Evald Tang Kristensen er født d. 24 jan 1843 i Nørre Bjert, søn af lærer Anders Christensen Skaderis. Hans barndom forløber kort fortalt sådan: faderen dør da han er 3 år, moderen bliver efter et par år gift igen med lærer H.P.Hansen Schuster, der i 1852 bliver lærer i Branstrup. Evald vil gerne være læge, men stedfaderen beslutter at han skal være lærer, så han kommer på Lyngby Seminarium og bliver færdigt i 1861. Først er han lærer i Husby, hvor han tager en tillægseksamen i kirkesang, senere bliver han lærer i Gjellerup og Fårup.

Under et besøg i hjemmet ca. 1867 bliver han opfordret af moderen til at gå om til gamle Maren, hun havde nemlig på sine gamle dage fået sådan en lyst til at synge gamle viser; han skrev alt op som hun kunne mindes. Da han også kendte Sidsel Sællænder i Gjellerup, der havde de samme lyster, var han i gang med sit livsværk.

På et tidspunkt kommer han i kontakt med Svend Grundtvig, som hjælper ham med hans udgivelser, sørger for at han kommer på kursus i bl.a. olddansk.

Han er begyndt på sine vandringer rundt i Jylland, hvor han går fra sogn til sogn, op søger læreren eller præsten, de fortæller ham så, hvem han bør besøge for at samle sine skildringer fra almuelivet - folkeminder. Han har også mange personer rundt i landet, der samler for ham. Samtidigt samler han også gamle brugsgenstande, nogle af disse skænkede han til Herning og Vejle museer.

Alt dette laver han efter skoletid, på et tidspunkt begynder han at holde hjælpelærer. Han har jo også fået tid til at blive gift og få børn. De lever meget spartansk for at der kan blive råd til hans samleri. Han skiver i sine erindringer et sted: "den 16 maj spiste jeg den sidste mad, jeg havde med hjemme fra (han brød op den 6. maj) den var rigtignok dygtig mullen og smagte bedsk, men jeg fik den dog ned".

Omkring 1888 får han bevilget et fast statstilskud der muliggør, at han kan opgive skolevæsenet. I 1895 foranstalter han en rejse sammen med fotografen P. Olsen fra Hadsten, de besøger en mængde af de gamle folkemindefortællere, på den måde får han tilvejebragt en ypperlig samling almuebilleder der bliver udgivet under titlen "Gamle kildevæld" i 1927.

Til hans 80 års fødselsdag står en af hans meddeler op, i stedet for at holde en tale vil han synge en sang han nyligt har oversat. Denne person er Jeppe Åkjær, sangen han synger er 'Skuld gammel venskab rejn forgo'. Der fortælles, at Evald Tang Kristensen på sidste vers rejser sig og tager Jeppes hænder; måske er det derfor vi gør det samme i dag.

Evald Tang Kristensen dør i 1929.

Efterfølgende nogle eksempler fra 'Danske sagn' her fra egnen:

Bog nr. 1, 1220

Fire karle begav sig efter sengetid en aften ud til en høj, kaldet Salshøj på Svends Hede, Sevel sogn, hvor de flere gange havde set ild over, og da også forhen gravet i den, men uden at finde noget. Tavse, som det var dem påbudt at være, arbejdede de da i den sorte gravhøj, indtil deres opmærksomhed hændtes på sære ting, som lod sig se rundt om højen. Dog havde endnu ingen talt, og så vidt var alt godt. Da kom der ud af højen seks ravnsorte kokke trækkende en karet efter sig, og de begyndte at køre i galop rundt om højen, og under farten slog en af kokkene så hårdt mod vognstangen, at denne trods sin overordentlige tykkelse, knak midt over som et rør. Det bragte en af skattegraverne til at udbryde: "Det var minsæl godt slået af en kok". Men så var også skatten forloren, og kogleriet havde fuldført sit hverv. Karlene måtte da denne gang som de andre drage tomhændede hjem.

Meddeler Jeppe Jensen, Åkjær.

Bog nr 1, 919

Den historie, a nu skal fortælle, er en virkelig tildragelse, det er sandenfa sikkert, for min broder hans søn blev gift med den smed hans datter, som det fortælles om. De sagde, at den smed hans kone lå i med bjærgfolkene. Det var på Hjælm hede han boede, og østen for Hjælm mølle var de høje, æ Grimme bakker-høje, som bjærgfolkene var i. Men a tykkes, det er sært for mig at fortælle det. Hun var tit kjørende til Skive, og når hun kom forbi højen, så ville hun af og gik hen til en høj, og hendes mand skulde endelig bie hende. Så tøde hun noget der henne, og så kom hun og åg til hendes hjem. Hun avlede også børn fra den tid, men det blev nogne sære dumme nogne, de havde sådan store hoveder, og de kunne ikke snakke rigtig. De var bundne ved bordfoden med det ene ben, og deres alder blev aldrig over tolv år, så døde de, og der blev lavet kister til dem, men folk mente jo ingen ting der var i kisterne, for bjærgfolkene kom nok og tog deres. Sådan avlede hun tre, og de opdagede, at der var kommet store læsser kjørende dertil ved nattetider, men aldrig opdagede de spor af vognraslen. Mølleren i Hjælm mølle så det, at de kom, og de fortalte også om det i Søgård som a tjente.

Meddeler Jørgen Villadsen, Ramsing.

Bog nr. 4, 1385

En gammel slagter i Holstebro var meget velhavende, og man mente, at han havde fået sine midler ved at slå en kræmmer ihjel. En nålemager kom flere gange og ville have penge af ham. Ellers sagde han altid nej til den slags begjæringer, men når så F..... sagde: 'kan du huske, den gang vi kjørte ud af Stendes mose (i Ryde) og havde en kalvefjerding i æ bagvogn ?' så skulde han fly ham penge. Han kunde aldrig sove længere end til kl. 2 om natten, og da han skulde dø, måtte præsten til ham lige så småt for at berolige ham.

Meddeler Mariane Jensdatter, Hjerm.

Har du efter dette fået lyst til at læse noget af ham, er du er altid velkommen til et besøg på Arkivet, hvor der vil være lagt flere bøger af Evald Tang Kristensen frem.

Bodil

*Mariane Jensdatter, Hjerm. Født
15. februar 1812 i Gimsing Hoved,*

Stine Klokmus og Per Spillemand

Nu vi er ved gamle sagn, bringer vi et, som Daniel Kristensen for nylig fandt i en af Arkivets æsker:

I Sevel Sogn fortælles følgende histirie fra de gode gamle dage, da menneskene ikke altid var bedre - og bedre mod hinanden - end de er i dag. Historien siges at være over 100 år gammel.

Et eller andet sted i sognet boede på en mindre landejendom et ægtepar, der lød navnene Stine Klokmus og Per Spillemand.

Ægteskabet var ikke helt problemfrit - og det må åbenbart have været kendt vidt om.

En dag kom Stine ind på apoteket i købstaden, og fortalte, at hendes kalve var blevet så lusede. Hun ville gerne købe noget, der kunne udrydde disse lus. Formentlig har det været arsenik, hun har tænkt på.

Apotekeren havde en mistanke om, at det var andet end lus, som Stine ville udrydde. Så gav han hende nogle skefulde stødt melis i en pæn apotekerpose og forlangte en passende apoteker-pris for posen.

Stine travede glad hjem med posen, og næste dag bagte hun pandekager til Per, og i pandekagerne kom hun posens indhold.

Per havde mistanke til Stine, og mistanken styrkedes, da hun pludselig sserverede hans livret, pandekager med blåbørsyltetøj specielt for ham.

Da han havde spist et par pandekager, sagde han, at han fik ondt i maven. Han ville gå og lægge sig. Han gik så ud på loen, og lagde sig i en bunke halm.

Hun så, at han lå helt stille. Så listede hun et reb om halsen på ham, kastede enden af rebet over en mur, og gik over på den anden side og trak til.

Per var dog helt klar. Han holdt i rebet med hænderne og lod den pustende Stine trække i den anden ende. Medens han slap taget så meget, at hun troede, at hun halede ham op.

Med den fri hånd fik Per fat i en sæk med lidt korn. Medens han stadig holdt rebet stramt fik han løkken af halsen og om sækkens snut, så kunne Stine bare hale los - og hun halede og fik sækken trukket lidt op ad muren, så hun troede, at hun havde krammet på Per - og kunne gå i byen og fortælle, at han havde hængt sig på loe.

Men Per sad stille i halmen, hvor Stine fandt ham i live, da hun gik om på den anden side muren og ventede at finde ham hængt!

KG

Helene Vestergårds erindringer

Sidste år fik Arkivet lov til at kopiere et stilehæfte, hvori den da 80-årige Helene Vestergård i 1982 havde skrevet nogle erindringer fra barndom og ungdom.

Vi bringer her disse erindringer.

20-1 1982

Erindringer.

En dag læste jeg i avisen at stykke, som Mogens Hjerl Hansen til hans 80 års dag havde skrevet, 'Mit hjerte og sjæl har hjemme på Hjerl Hede'. Da kom jeg til at tænke på mine forældre, de boede jo de første 15 år på en landejendom 2 km nord for Hjerl Hede, uden heste, en 4-5 køer, som de kørte og arbejdede med i marken eller fik lidt hjælp af en nabo med heste. Det var på sandjord og sur eng, så det gav ikke meget til føden.

Der var jo ikke langt over til Skallesø og Flyndersø, der måtte de jo fiske og det brugte de meget for at skaffe lidt rede penge. De fangede skaller, brasen og ål, særlig ål var det god salg i, dem kunne de let sælge. Så måtte moder afsted med posen med ål, hun gik op til Sevel og Sahl, ja helt op til Sønder- og Nørrehovgård. Der boede Jens Kr. Rasmussen dengang, de var altid flinke til at købe. Han har fortalt mig, at hun havde sådan nogle gode ål. Jeg husker moder fortalte, at de skulle ned på søen og sætte kroge ved midnat og så derned igen kl. 3 at hente ålen op før solen stod op, ellers gik de af krogene. Der blev ikke meget søvn, særlig ikke til moder som gerne havde et lille barn, de havde 6 i de 15 år og to aborter.

Far blev noget slem til flasken, det var jo så almindeligt dengang at mændene gik sammen og snakkede og drak 'punse', det var en halv kop kaffe med 2-3 theskefulde sukker og fyldt op med brændevin; det kaldtes 'en halvkop'. Så blev de så snaksomme og der blev drøftet meget, men tit glemte de arbejdet. Så måtte konen tage fat, hun havde jo altid børnene og meget andet som syning. Hun kartede og spandt selv ulden og strikkede. Hun strikkede sommetider et par strømpefødder en aften inden hun gik i seng, så drengene kunne få hele strømper på dagen efter.

Det var en stor forandring for moder, hun var jo fra Bov ved Flensborg, en skøn egn og så komme der ned på heden og fattigdom. Hun sagde engang: 'Der var ikke et træ'.

Far havde tjent 7 år i Sønderjylland og fik hende med derned.

Der var jo ingen el eller telefon og langt til naboer, de nærmeste var et ægtepar som boede nærmere ved Skallesø, de havde også en robåd som fars, de levede kun af at fiske og så var der nogen, som boede i det som Hjerl Hansen

købte, nu Hjerl Hede.

Min far var fra Damgård i Sevel og hans far var fra Nybo i Tvis, han byggede et aftægts hus ved landevejen øst for gården, der ville han og hans kone og en søster hen at bo deres sidste tid. Men de blev snart for dårlige til at være ene, så ville de, at far og mor skulle sælge og flytte derop og passe dem. De solgte så til fars fætter, moder kom så til at passe de gamle som ellers ikke kunne lide 'den tysker'. Far fik en tørvemaskine og rejste omkring og æltede tørv for folk, det må være det samme som den de kører med på Hjerl Hede om sommeren. De havde en gris og 2-3 geder og nogle høns og en stor have.

Først døde bedstefar og hans søster. Bedstemor levede længst, hun var ikke så rar.

Nu blev der plads, der var en stue og et lille køkken i den østre ende til de gamle, så en forgang med et lille rum bagved uden vindue, kun en seng og bag ved den igen en mellemstue, hvor bedstefars søster boede. Så havde vi en stue og sovekammer, køkken, spisekammer, bryggers, kælder, et udhus til dyrene og en 'sparrehus' til tørv, den var tækket med strå og lyng og havde en dør i den ene ende. Jeg havde et gedekid, den og jeg kunne godt lide at springe op på det stråtag langs ad rygningen, men uha hvis det blev opdaget. Der boede de i 12 år.

Jeg kan huske, at vi hed Petersen, så blev det sådan, at man kunne købe et navn for nogle kr. Da bedstefar var fra Nybo i Tvis ville hele familien gerne have det navn, jeg tænker at det har været omkring 1907-8.

Da de gamle var døde fik vi jo god plads og mine ældste brødre var bleven voksne og der var mange tjenestefolk på gårdene således de tit hos os og far kunne spille på harmonika. Så blev der danset i en stue, de unge kom med mælk og chokolade, så skulle mor bage boller og lave chokolade. Så drak de om kap og danset, der var ikke bajere, det brugtes ikke dengang, og de morede sig godt nogle timer, de skulle jo tidlig op, kl. 3-4 for nogle.

Jeg kom i skole i Sevel da jeg var 7 år (der er der hvor campingpladsen nu er), der gik jeg et år, så i 1910 brændte Damgård i november, vi havde jo god plads, så kom de derhen, de havde kun reddet noget sengetøj, men menneskene kom da ud. Husene var jo stråtækt og gamle, så det brændte hurtigt ned, mange dyr indebrændte. Jeg kan huske, at der blev lagt en hel række sengetøj på gulvet i den store stue, hvor de skulle ligge den første nat, det var ved 1-tiden om natten. Der var mange folk, mand, kone, 4 børn, 4 gamle bedsteforældre og 4 tjenestefolk.

De købte så det hele af os og vi flyttede snart, så far købte en ejendom i Tinkedal, 14 tønder land, nye bygninger, der ikke var helt færdige, brønden var ikke gravet, der var plads til 1 hest, 4 køer og nogle grise, nogle høns. Det var sandjord, der var forsult og forsømt og far var ikke ung mere. Men han var god ved dyrene.

Men det ville ikke ret gå, de var der 4-5 år, så solgte de det og flyttede til Skave by til leje i et gammelt hus, som nu er revet ned og der er bygget et nyt,

der boede de en 2-3 år. Far kom til at slå skærver, men det var jo koldt om vinteren, så kunne han jo ikke blive ved med det, så flyttede de til en lejlighed i Holstebro. Huset ligger der endnu på Viborgvej lidt uden for kirkegården.

Min første plads

Endnu medens de havde ejendommen måtte jeg ud at tjene, da var jeg 11 år. Det var hos en der var mælkekusk, han snakkede godt, jeg skulle være barnepige, de havde 2 børn, en på 2 og en på 3 år og ventede en der om sommeren. Jeg skulle have 20 kr fra april til november og kost og logi. Det var jo spændende at komme et fremmed sted og flytte skole skulle jeg også.

Den første tid var der jo ikke så meget at lave, men de skulle jo have så meget nytte for de 20 kr som mulig, når jeg kom fra skole skulle jeg sidde i laden og skille kartofler fra til sættebrug og spisekartofler. Der var en stor dyng og det var noget kedeligt i længden at sidde ene der, jeg prøvede så at øve mig i at spille med to kartofler, det havde jeg nok gjort før. Jeg opdagede, at han stod på lur ved døren, han kom da med et stykke reb og jeg fik min ryg varmet. Han mente, at jeg skulle bestille noget.

Jeg tudede og løb hjem, der var 2-3 km, og klagede mig til mor, men hun fulgte mig tilbage, jeg skulle ikke vænne mig til at løbe af min plads.

Vi kom så hen på sommeren, konen fik en lille. Så mente han, at jeg skulle have lært at malke, der var en jeg kunne øve mig på morgen og aften. Han kaldte på mig om morgenen, kom jeg ikke lige med det samme trak han mig ud af sengen i håret, så skulle en nok lære at komme straks.

Når de sov til middag skulle jeg lege med de to store børn eller se efter dem, imens skulle jeg hugge kvas med en økse på en huggeblok, de havde en masse gran, som de brugte om sommeren. Men uheldigvis var der en slynge hængt op i et træ ved siden af, den fristede mig, jeg skulle lige have en slyngetur. Men en dag kom han og så det, så var det også galt, så fik jeg en endefuld, jeg tudede og løb hjem. Men moder fulgte mig på vej og sagde jeg skulle blive, jeg skulle ikke vænne mig til at løbe fra min plads.

Det gik så en tid igen, han var ikke rar, hans heste var han grim ved, den ene var gammel og mager, den anden ung og mere rask. Når han pløjede skulle jeg gå ved siden af den gamle og slå den med pisken, som der var bunden en søm i. Jeg græd, jeg syntes det var synd til det gamle dyr, men han skældte ud.

Jeg var så mørkerød, hjemmefra skulle jeg løbe langs med plantagen og til sidst skulle jeg igennem et stykke med træer på begge sider, der tog jeg tilløb og sprang afsted hen til huset og kikkede tilbage som jeg troede der var en bussemand. Hvad er et barn bange for, der havde da aldrig været nogen efter mig. Ved aften skulle jeg løbe ud i en eng 2 km at flytte nogle kvier, det var sommtider så tåget, så var jeg også bange, jeg kunne se så meget i tågen, men der var ingen kære mor.

Sommeren fik da også en ende med al dens genvordighed, jeg skulle jo flytte

i skolen igen, jeg var hjemme den vinter.

I Hesselå

Men jeg skulle ud igen til april, uha, da kunne jeg få 50 kr, det var da vældig fremskridt, og flytte til en helt anden skole, andre bøger, anden skik. Jeg kom til Hesselå, det var rare mennesker, der var manden og kone, en dreng på 8 år(en plejedreng), de havde ingen børn selv, så en ældre mand, det var konens farbroder og hendes søster 17 år, mandens fader 85 år, to fremmede karle og mig, det var hele folkeholdet. Der var 1000 tønder land, de 500 i hede, 100 i en fenne fra gården og helt ud i Hvidemose, der var mølle på laden, den har jeg tit kravlet op i for at se hvor langt kvierne var borte, de skulle jo hentes hjem hver aften for at få lidt hø, der var jo kun lyng i fennen og det skulle drengen og jeg jo byttes til, det var ikke lige sjov, vi løb jo bare ben. Det kunne godt være koldt til tærne, når så en af køerne havde vandet stod jeg sommetider i det lidt for at få liv i dem, det var 7 km hver dag vi løb.

Der skulle jeg malke med hver gang om morgenen før jeg skulle i skole og de andre gange når jeg var hjemme. Det var meget gammeldags på mange måder, men meget frit. Jeg var glad for at være der, arbejde har jeg aldrig været ked af, det skulle jo gøres, så ligeså godt tage det med lyst.

Der var en masse eng langs med åen, der skulle vi ud at vende hø med rive og stakke det, der var vi jo altid mange, så det gik med liv og lyst, vi havde store madkurve med og hjemmelavet øl.

Der var store stykker med roer hvor vi var 4-5 til at hakke, de kørte med et spænd stude, de gik godt på det bløde eng, det kunne heste ikke. Når høet skulle hjem fra engen kørte vi det op på heden, der kom karlen med heste og vogn, de skiftede om og hestene kørte hjem med høet.

Engang skulle pigen og jeg køre derud efter tørv, karlene var derude, hun kørte foran med studene jeg bag efter med et par skikkelige heste for. Det var varmt, så begyndte studene at bisse, de stak halen i vejret og løb. Dengang var der jo bremses til, vognen skramlede og pigen lå i bunden, det var en slem rystetur, hendes hår var kommen i klemme, vognfjælene blev jo rystet i ulave. Endelig fik hun da hold på bæsterne. Hestene var mere rolige. Det var værst hvis studene ville bisse, det var ikke let at holde dem, de havde kun en lænke i munden. Det var da den eneste gang det skete, mændene morede sig da vi kom.

Der bagte vi rugbrød i den store ovn, der blev slæbt lyngkryse ind i bryggerset til den var fuld, så begyndte de at ilde ovnen, de puttede lyng ind i ovnen og brændte det så længe, at 'æ svot mand var ude', så længe at ovnen var hvidglødende, så satte de rugbrød ind til en hel måneds forbrug, rug af egen avl og malet på egne mølle. Bagefter kom sigtebrød ind. Sikken griseri i bryggerset med al den lyng. Men det var dejlig brød, om morgenen fik vi det rugbrød smurt med margarine vi ville have, med kogt mælk til og et skive sigtebrød med ost med kaffe.

Tordenvejr

Jeg mindes sommetider dengang, det var den gamle mands 85 års fødselsdag, så vidt jeg husker var det d. 6. juli, alle naboer og familien kom og præsten skulle tale. Vi var samlet ude i haven på plænen, der var en dejlig have ned mod åen, det var varmt og tørt, det havde været tørt i lang tid, præsten talte og der blev sunget nogle sange. Der blev da foreslået, at vi skulle synge 'Kom regn fra det høje', det begyndte at trække op i sydvest og det buldrede. Folk fik travlt med at komme hjem.

Jeg skal love for det kom til at regne og tordne, det begyndte ved 5-tiden om eftermiddagen og blev ved til midnat. Jeg har altid været så bange i torden, vi sad i soveværelset, jeg fik lov at ligge i konens seng under dynen. De havde telefon, den kimede hele tiden hver gang der kom et lyn, uha, hvor var jeg bange.

Så var det ved at stilne lidt af, så vi gik ud og så os om, der var 5 steder som brændte syd på langs med åen og i Djeld et sted. Det slog ned i Sahl kirke, den brændte ikke, men slog en revne og taget splintredes, og mange steder rundt om brændte. Godt midnat begyndte det igen og blev ved til ved 4-tiden om morgenen.

Det er det værste tordenvejr jeg kan mindes og regnen kom i stride strømme, åen gik langt over sine bredder. Mælken fra middagsmalkningen blev gerne sat til køling i åen bunden til en pæl som var banket ned i siden af brinken. Spanden var sejlet væk og låget fandt vi aldrig, mælken var borte. Der var en række telefonpæle fra Skave til Hesselå, dem havde lynet splintret næsten alle sammen, ja brækket over, det så mærkeligt ud.

Renligheden

Det var flinke folk, men renligheden var ikke det jeg var vant til. Jeg fik sådan en kløe i håret og arme og ben, da vi så nærmere efter var hovedet fuld af lus, dem havde jeg nok fået i skolen. Så kom konen petroleum i håret og kæmmede det med en fin kam. Det gjorde hun med nogle dages mellemrum, så var det forbi, men det andet var værre. Jeg kunne ikke forstå hvad det var, det kløede, jeg kradsede, smurte med grøn sæbe og vaskede arme og ben om aftenen med rigtig varmt vand, men ligemeget hjalp det.

En søndag jeg var hjemme, så mor det, nu skal du ikke komme hjem før november, så går du lige til Holstebro til doktor Hejbjerg.

Jeg snakkede intet om det, men plejeb drenge sov hos den gamle bedstefar og deres sengetøj var altid så sært prikket, ligesom af blod. Det undrede jeg mig lidt over, jeg skulle jo rede den seng og det er nok der jeg blev smittet, for det var jo fnat, men det viste jeg jo ikke.

Novemberdag kom og jeg gik til Saugstrup efter min skoleseddel, lærerens var så flinke, de ville vide hvor jeg skulle hen, jeg skulle til Holstebro, det skulle

de også. Jeg kunne godt køre med i en ponyvogn med en lille sort hest for.

Jeg gik til Pouline, hun tjente hos en bager der, hun gik til lægen med mig. Han kunne snart se hvad det var jeg fejlede, han skrev en seddel og så gik vi på sygehuset. Uha, en renselsesproces jeg måtte igennem, smurt ind i et lag grøn sæbe, ligge i blød i rigtigt varmt vand i 20 minutter, så smurt ind i svovlsalve, efter hver gang bad i 3 dage, så var huden slem tynd.

Da jeg var færdig gik jeg ned til Pouline. Der blev jeg om natten, men hun turde ikke sove sammen med mig. Så fandt hun en 200 pounds lærreds melsæk, den kom jeg i, den blev bunden om halsen, så rørte hun da ikke direkte ved mig. Dagen efter smurte hun mig med vaselin flere steder hvor huden var mest stram, så gik jeg hjem til Skave.

I Goderum

Men jeg skulle jo have en anden plads, sådan en stor pige skulle have både føde og klæder og der var jo to mindre børn. Far var kommen til at slå skærver ligesom Jens Vejmand, det gav nok ikke meget. Så kom moder i tanker om Goderum i Sevel, der kendte hun konen, måske kunne de bruge mig. Så gik vi en dag over Stendis, Skovby der besøgte vi nogen som hun kendte, der fik vi middagsmad. Så gik vi ad Hølumkjær og 'æ Krat' og ad Svenstrup til Goderum, der kunne de lige bruge sådan en tøs, hvis den var villig til at bestille noget. Vi blev der så natten over, og gik så hjem dagen efter, jeg gik så selv derned en af de første dage med en bylt tøj. Jeg skulle have 50 kr for vinteren, så kunne vi jo se om de kunne bruge mig til sommer. Det blev til 6 år.

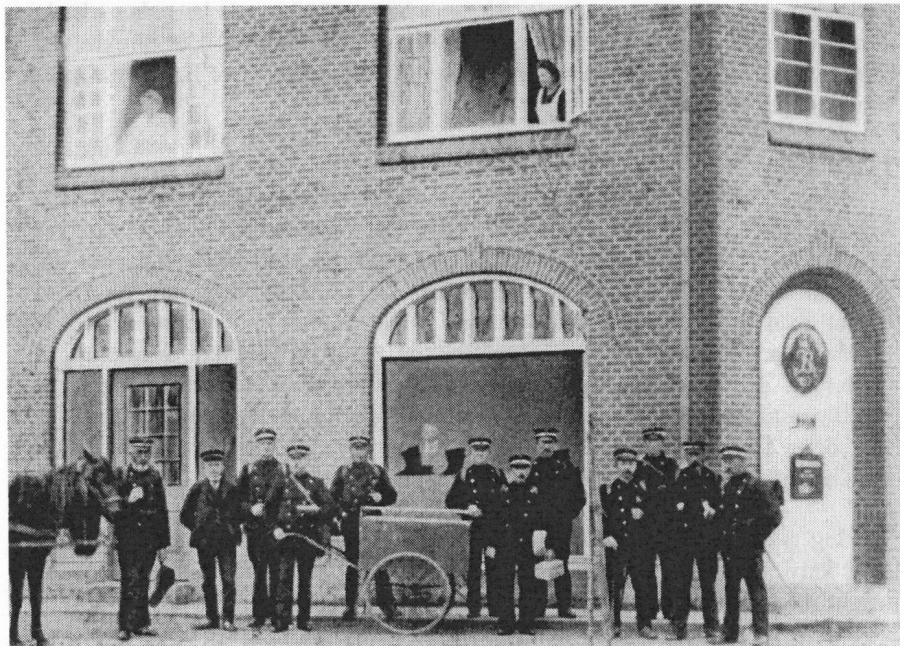
Jeg gik til Sevel skole og deltog i alt forefaldende arbejde såsom malke, give kalve, gøre mejerispande rene, hjælpe med tærskning, muge høns og meget mere. Konen var en god læremester og hjalp selv til, der var to børn, en på 3 år og en nyfødt. Vi blev som søstre i de år, jeg gik til skole om vinteren og til præst om sommeren, blev konfirmeret 2. oktober.

Damgård, sandsynligvis efter branden i 1910.

Posthistorien i Vinderup

I år flyttede Turistforeningen for Vinderup og Omegn til nye lokaler idet den overtog de lokaler, som Post Danmark indtil da havde haft til huse i. I den anledning skrev tidligere postmester Henry Christian Jensen, Vinderup, i Skive Folkeblad om postvæsenets historie i Vinderup. Efterfølgende bringes med hans tilladelse et uddrag af artiklen.

Fra 1908 til 1915 havde postvæsenet til huse her i Postgården på Sevelvej.

Den 17. november 1865 blev jernbanestrækningen Skive-Struer åbnet, og som det blev omtalt i datidens sprog m e d d e l t e generalpostdirektøren i cirkulære af 9. december 1865, at der fra den 18. november samme år i Vinderup var oprettet

Posthuset fra 1915 inden tilbygningen i 1972

brevsamlingssted, der var underlagt postkontoret i Skive og stod, foruden med dette, i forbindelse med den jydsk-jernbanes postekspeditionsbureau.

Fra den 20. november 1875 sættes brevsamlingsstedet tillige i forbindelse med postekspeditionen i Struer.

Brevsamlingsstedet omdannedes fra den 1. juli 1882. til en regnskabsførende postekspedition, og ved lønningsloven af 1908 oprettedes postkontoret fra den 1. maj 1908.

Ved udskillelsen af postforretningerne fra jernbanetjenesten fik postkontoret til huse i lejede lokaler på Sevelvej, nu Sevelvej 16, og bygningen benævnes stadig Postgården.

I 1915 opførtes den nuværende postbygning, og bygningen blev taget i brug den 12. marts 1916.

Med den nye postbygning var lokalekapaciteten dækket ind i ca. 50 år, men en stigning i postforretningerne op gennem årene og en forøgelse af antallet af medarbejdere i slutningen af 1960-erne nødvendiggjorde, at en udvidelse af lokalerne var nødvendig.

I 1972 blev posthuset ombygget, og der kom en tilbygning til, som vi kender det i dag, og hvor den vestligste del blev indrettet til kundeekspeditionslokale og blev taget i brug den 1. oktober 1972.

Mens posthuset havde til huse i den gamle stationsbygning fra 1865, blev posthuset bestyret af stationsforvaltere, senere ændret til stationsforstandere, og fra postkontorets oprettelse fra den 1. maj 1908 til den første postmester blev udnævnt den 1. juli 1909 var den daværende stationsforstander midlertidigt bestyrer af postkontoret.

Fra den 1. juli 1909 til 30. september 1989 har der været syv postmestre, hvor jeg sluttede af med den længste funktionsperiode på godt 22 år.

I forbindelse med min a f g a n g b l e v stillingsbetegnelsen ændret til postbestyrer, og min efterfølger måtte dele sin tid mellem posthusene i Vinderup og Struer, der efterhånden overtog alle administrative funktioner, hvorefter postbestyrerstillingen blev inddraget.

Posthuset i dag med tilbygningen fra 1972.

Møder, arrangementer, ture m.m.

Hvor intet andet er nævnt er mødestedet Arkivet, Vinjes Torv 1, Vinderup.

Ret til ændringer forbeholdes.

Onsdag d. 31 okt. kl. 19.30	Herning Museum. Søren Poulsen fortæller om Herning Museum. Medbring kaffe.
Onsdag d. 21 nov.	Aftentur til Holstebro Museum. Se annonce i Vinderup Avis.
Onsdag d. 12 dec. kl. 19.30	Julemøde på Arkivet ved Maja Mortensen. Medbring kaffe.

Ole Melkiorson (Uglkjær)

I 1981 blev der udgivet en bog, "Gamle kildevæld", med en række portrætter af nogle af Evald Tangs meddelere. Den eneste person deri, som har direkte tilknytning til vort område, er Ole Melkiorson.

I forskellige af sine bøger har Evald Tang fortalt om Ole Melkiorson, hvoraf her bringes nogle citater:

Ole Melkiorson Uglkjær er født den 19. december 1822 i Vester Skovlund, Sale sogn. Han var hjemme til han var 13 år, og kom da i skrædderlære. Der var han så, til han var 24, blev da gift og kom til Tyrre Hedehus i Borbjerg. Der var det, jeg traf ham, og her fortalte han mig sine historier.

Men 1893 flyttede han hen til en datter i Kyllinglund og boer nu (1895) der. I hedehuset var familien meget plaget af sygdom, både kone og søn lå den meste tid, da jeg var der, kun han selv var rask.

Hans historier har han fået rundt omkring, hvor han har været på professionen. Han havde, som han selv udtrykker sig, et godt nemme og kunde lære alt skidt og mog. Nu sidder han og laver løbe og fletter riskurve, samt går til hånde ved, hvad han kan. Jeg har lagt mærke til, at piben aldrig er af munden på ham, han ryger tidlig og sent.

KG